

NADZÓR PEDAGOGICZNY W PRAKTYCE DYREKTORA SZKOŁY

Małgorzata Dutka-Mucha, Izabela Suckiel

NADZÓR PEDAGOGICZNY W PRAKTYCE DYREKTORA SZKOŁY

Małgorzata Dutka-Mucha, Izabela Suckiel

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 września 2019 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne
Anna Krzesz

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie
Fotoedytor

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-994-4

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1	
Planowanie nadzoru pedagogicznego	13
1. Cele, funkcje i podstawy prawne nadzoru pedagogicznego ...	13
2. Źródła planowania nadzoru pedagogicznego	24
3. Plan nadzoru pedagogicznego	29
Rozdział 2	
Realizacja nadzoru pedagogicznego	39
1. Ewaluacja wewnętrzna	39
2. Kontrola przestrzegania przepisów prawa przez nauczycieli ...	51
2.1. Prowadzenie dokumentacji	56
2.2. Przestrzeganie zasad oceniania	58
2.3. Indywidualizacja nauczania	60
2.4. Organizacja kształcenia uczniów niepełnosprawnych ...	63
3. Monitorowanie pracy szkoły	69
4. Wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań	75
Rozdział 3	
Planowanie i prowadzenie obserwacji w nadzorze pedagogicznym	80
1. Podstawy prawne prowadzenia obserwacji	80
2. Cele i rodzaje obserwacji	81
3. Zasady planowania obserwacji	85

4. Dokumentowanie procesu obserwacji – arkusze obserwacji ...	99
4.1. Przykłady pytań (dyspozycji) do obserwacji zajęć w przedszkolu i w szkole	102
4.2. Obserwacja w procesie oceny pracy nauczyciela	104
4.3. Obserwacja w procesie monitorowania realizacji podstawy programowej i kształtowania kompetencji kluczowych	107
4.4. Obserwacja w procesie ewaluacji i kontroli	114
4.5. Obserwacja w procesie wspomaganie nauczycieli	116
5. Zasady prowadzenia obserwacji i udzielania nauczycielom informacji zwrotnej	118

Rozdział 4

Wykorzystanie wniosków z nadzoru pedagogicznego

w planowaniu rozwoju szkoły	122
1. Wyniki i wnioski z prowadzonej ewaluacji wewnętrznej	125
2. Wyniki i wnioski z prowadzonej kontroli wewnętrznej	127
3. Wyniki i wnioski z prowadzonego wspomaganie	130
4. Wyniki i wnioski z prowadzonego monitorowania	131
5. Inne informacje, które można zawrzeć w informacji o wynikach i wnioskach nadzoru pedagogicznego	132
6. Wykorzystanie wniosków z nadzoru pedagogicznego	134
Zakończenie	141

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. poz. 1658; zmiany: Dz.U. z 2019 r. poz. 1627)	143
--	-----

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11.08.2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. poz. 1611; zmiany: Dz.U. z 2019 r. poz. 1575)	163
--	-----

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów	
--	--

tej dokumentacji (Dz.U. poz. 1646; zmiana: Dz.U. z 2019 r. poz. 1664)	185
Ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty Dz.U. z 2019 r. poz. 1481 (wyciąg)	205
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 22.02.2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. poz. 373)	254
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. poz. 1578; zmiany: Dz.U. z 2018 r. poz. 1485)	278
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. poz. 1591; zmiany: Dz.U. z 2018 r. poz. 1647; Dz.U. z 2019 r. poz. 323)	290
Bibliografia	309
Akty prawne	311

WYKAZ SKRÓTÓW

- IPET** – indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny
- MEN** – Ministerstwo Edukacji Narodowej
- pr. oświat.** – ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.)
- u.s.o.** – ustawa z 7.09.1991 r. – o systemie oświaty (Dz.U. z 2019 r. poz. 1481)
- r.n.p.** – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. poz. 1658 ze zm.)
- TIK** – technologie informacyjno-komunikacyjne

WSTĘP

Prowadzone przez nas spotkania i szkolenia dla dyrektorów szkół poświęcone nadzorowi pedagogicznemu bardzo często kończą się prośbą o materiały – przykładowe plany i narzędzia do zastosowania w praktyce szkolnej. Jest to zupełnie naturalne, więc zawsze takie materiały przygotowujemy. A ponieważ jest tak od kilku lat, materiałów i doświadczeń uzbierało się całkiem sporo. I stąd decyzja o zebraniu i podzieleniu się pewnymi pomysłami i praktycznymi rozwiązaniami.

Przygotowana publikacja to kompendium wiedzy na temat planowania i sprawowania nadzoru pedagogicznego. Przedstawione zostały cele i funkcje nadzoru pedagogicznego oraz wynikające z nich zadania i obowiązki dyrektora szkoły. Szczegółowo omawiamy procedury planowania i prowadzenia podstawowych form nadzoru pedagogicznego, czyli: ewaluacji, kontroli, monitorowania i wspomagania. Przedstawiamy również zasady planowania, prowadzenia i dokumentowania obserwacji w procesie nadzoru pedagogicznego. Publikacja zawiera wzory i przykłady szkolnych dokumentów do wykorzystania w każdej szkole czy przedszkolu, opracowanych w oparciu o przepisy obowiązujące we wrześniu 2019 roku. Przygotowaliśmy wyłącznie sprawdzone rozwiązania, które pomogą udoskonalić dydaktyczną i wychowawczą działalność szkoły. Chciałyśmy, aby publikacja miała charakter praktyczny, a więc zwracamy uwagę na przepisy, ale przede wszystkim przekazujemy sprawdzone rozwiązania i przykładowe dokumenty, które można wykorzystać w organizowaniu i prowadzeniu nadzoru pedagogicznego. Zachęcamy do korzystania ze wszystkich przedstawionych materiałów, ale zawsze należy uwzględnić aktualne przepisy prawa. Wyrażamy nadzieję, że nasze pomysły i propozycje zainspirują Czytelników do kreowania własnych, twórczych rozwiązań.

Rozdział 1

PLANOWANIE NADZORU PEDAGOGICZNEGO

1. Cele, funkcje i podstawy prawne nadzoru pedagogicznego

„Nadzór pedagogiczny jest terminem tradycyjnym, mającym swoją historię i zakorzenionym zarówno w oświatowych aktach prawnych, jak i literaturze specjalistycznej, a przede wszystkim w potocznej praktyce jako nazwa stosowana na określenie działań osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie szkół w zakresie wyznaczonym celami, dla których są one powołane do istnienia”¹.

Nadzór to pojęcie funkcjonujące nie tylko w prawie, ale również w języku codziennym. Niestety w przepisach prawa nie znajdziemy definicji nadzoru pedagogicznego. Według J. Jagielskiego „nadzór to swosta, oparta na prawie, funkcja służąca zapewnieniu prawidłowości działania określonych podmiotów (nadzorowanych) przez podmioty wskazane przez stosowne regulacje prawne jako władne do weryfikowania tego działania według przyjętych ocen”².

¹ *Ministerstwo Edukacji Narodowej o nadzorze pedagogicznym*, cz. 1, red. W. Książek i in., oprac. E. Kielbasińska, współaut. M. Bajer i in., Warszawa 2000.

² J. Jagielski, Ekspertyza prawna dotycząca niektórych problemów nadzoru pedagogicznego, a w szczególności relacji tego nadzoru z innymi postaciami nadzoru

Cechą charakterystyczną nadzoru jest więc możliwość nie tylko sprawdzania i oceniania (czyli kontroli) podmiotu nadzorowanego, lecz także prawo stosowania przez nadzorującego wiążącej ingerencji w działalność nadzorowanego. W ramach nadzoru oprócz przeprowadzanej kontroli osoba nadzorująca podejmuje również działania o charakterze doradczo-wspierającym. Tak więc nadzór to stałe i bieżące kontrolowanie podległej lub podporządkowanej jednostki z równoczesnym wydawaniem stosownych decyzji mających na celu usprawnienie, udoskonalenie działalności nadzorowanej jednostki. Uprawnienia nadzorcze oznaczają prawo do kontroli wraz z możliwością wiążącego wpływania na organy czy instytucje nadzorowane. W niektórych przypadkach termin ten bywa używany do oznaczenia kierownictwa lub kontroli, co wiąże się z faktem, że nadzorowanie jest jednym z elementów funkcji kierowania. Tak rozumiany nadzór ma gwarantować prawidłowe funkcjonowanie szkół i placówek oświatowych poprzez różne formy ustanawiania regulacji prawnych i ingerowania w sferę ich działalności organizacyjnej, dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej. Uważa się, że „nadzór pedagogiczny sprowadza się do czuwania kierowniczego nad prawidłowością procesów szkolnych i do pomiaru oraz oceny rezultatów tych procesów”³. Istotą nadzoru jest pozyskiwanie informacji zwrotnej, będącej podstawą podejmowania decyzji naprawczych i rozwojowych. Jest to sposób na podnoszenie jakości pracy szkoły, rozwój zawodowy nauczycieli i wprowadzanie zmian.

Treść normatywna pojęcia „nadzór pedagogiczny” wynika z konkretnych rozwiązań prawnych kształtujących ten nadzór. Działania nadzorcze polegają na systematycznym sprawdzaniu i ocenianiu funkcjonowania szkół i placówek oraz efektów ich statutowej działalności, wspieraniu ich w realizacji nałożonych zadań, jak również na ingerowaniu – w razie potrzeby – w funkcjonowanie jednostek nadzorowanych i wywieranie na nie wpływu korygującego.

oraz form sprawowania nadzoru pedagogicznego, <https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-kl/przywodztwo-po-kl/>.

³ T. Olejniczak, J. Pielachowski, *Nadzór pedagogiczny i organizacyjny nad szkołami i placówkami oświatowymi*, Poznań 2004, s. 9.

Pojęcie nadzoru pedagogicznego funkcjonuje w przepisach prawa w ujęciu czynnościowym. Ustawa – Prawo oświatowe w art. 55 ustala treść (nie definicję) kategorii prawnej „nadzór pedagogiczny”. Treść nadzoru pedagogicznego jest ujęta czynnościowo (na czym polega nadzór pedagogiczny) i przedmiotowo (co w szczególności podlega nadzorowaniu). Według S. Witka „przez nadzór pedagogiczny – w sensie czynnościowym – rozumie się sprawowanie kontroli, analizowanie i ocenianie przebiegu i wyników pracy pedagogicznej w placówkach edukacyjnych oraz tworzenie warunków dla tej działalności i udzielanie pomocy podmiotom współwychowującym dzieci i młodzież”⁴.

Ustawa i akty wykonawcze dotyczące nadzoru pedagogicznego regulują również uprawnienia i obowiązki organów i podmiotów związanych z pełnieniem nadzoru pedagogicznego. Wynika z nich jego hierarchiczny układ. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania koordynuje i realizuje politykę oświatową państwa i współdziała w tym zakresie z wojewodami oraz z innymi organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach funkcjonowania systemu oświaty (art. 43 pr. oświat.). Kurator oświaty, w imieniu wojewody, wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie i przepisach odrębnych na obszarze województwa, a w szczególności sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, innymi formami wychowania przedszkolnego, szkołami, placówkami oraz kolegiami pracowników służb społecznych, które znajdują się na obszarze danego województwa (art. 51 pr. oświat.). Z kolei w szkole lub placówce nadzór pedagogiczny w stosunku do zatrudnionych nauczycieli sprawuje dyrektor oraz inni nauczyciele zajmujący stanowiska kierownicze (art. 68 ust. 1 pkt 2 pr. oświat.). W przypadku gdy dyrektor szkoły nie jest nauczycielem, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel pełniący inne stanowisko kierownicze, np. wicedyrektor. Jest to nadzór pracodawcy nad pracownikami. Jego efekty znajdują wyraz we wnioskach przedstawianych przez dyrektora radzie pedagogicznej, według zapisów ustawowych, nie rzadziej niż dwa razy w ciągu roku szkolnego, a także przy dokonywaniu oceny pracy nauczyciela, jak również w decyzjach dotyczących stosunku pracy.

⁴ S. Witek, *Zarządzanie zreformowaną szkołą*, Kraków 2000, s. 53.

Podstawowym celem nadzoru pedagogicznego jest zapewnienie wysokiej jakości pracy szkoły czy placówki oświatowej poprzez stałe doskonalenie jej działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej. Są to systematycznie prowadzone działania wspierające nauczycieli w ich rozwoju oraz wpływające na organizację procesów nauczania i uczenia się.

Nadzór pedagogiczny zgodnie z art. 55 ust. 1 pr. oświat. polega na:

- **obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu** procesów kształcenia i wychowania **oraz efektów** działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek;
- **ocenianiu stanu i warunków** działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek;
- **udzielaniu pomocy** szkołom i placówkom, a także **nauczycielom** w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;
- **inspirowaniu nauczycieli** do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.

Z zapisów tych wynika, że nadzór pedagogiczny pełni dwie podstawowe funkcje: kontrolno-oceniającą i wspierającą.

Funkcja kontrolno-oceniająca dotyczy przede wszystkim procesów (nauczania, wychowania, opieki), efektów (wyniki nauczania, sytuacja wychowawcza) oraz warunków, w których przebiegają procesy dydaktyczno-wychowawcze (zapewnianie bezpieczeństwa, wyposażenie szkół, kwalifikacje kadry).

Funkcja wspierająca polega na gromadzeniu informacji o pracy nauczycieli, wspieraniu ich w rozwoju zawodowym, stwarzaniu warunków do podejmowania innowacyjnych działań. Obie funkcje są niezwykle istotne i mocno ze sobą powiązane.

Małgorzata Dutka-Mucha – wicedyrektor Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli ds. ODN w Krakowie; były wizytator Kuratorium Oświaty; wieloletni dyrektor szkoły; wykładowca na studiach podyplomowych i różnych formach doskonalenia dla kadry kierowniczej; autorka i współautorka wielu publikacji, artykułów oraz licznych programów szkoleniowych z zakresu zarządzania oświatą.

Izabela Suckiel – nauczyciel konsultant ds. kadry kierowniczej i ewaluacji w Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie. Wykładowca na studiach podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych, trener w programach ogólnopolskich. Specjalizuje się w zakresie prawa oświatowego, nadzoru pedagogicznego, oceniania, pomiaru dydaktycznego i ewaluacji. Autorka wielu artykułów i ponad 30 programów grantowych dla dyrektorów i nauczycieli.

Publikacja zawiera praktyczne informacje na temat planowania i sprawowania nadzoru pedagogicznego. Znajdują się w niej przykładowe plany, narzędzia i rozwiązania dla dyrektorów szkół, które pomogą udoskonalić dydaktyczną i wychowawczą działalność szkoły.

W książce zostały omówione takie zagadnienia, jak:

- cele i funkcje nadzoru pedagogicznego oraz wynikające z nich zadania i obowiązki dyrektora szkoły,
- procedury planowania i prowadzenia podstawowych form nadzoru pedagogicznego: ewaluacji, kontroli, monitorowania i wspomagania,
- zasady planowania, prowadzenia i dokumentowania obserwacji w procesie nadzoru pedagogicznego.

Poradnik zawiera również wzory i przykłady szkolnych dokumentów opracowanych w oparciu o najnowsze przepisy prawa.

Książka jest przeznaczona dla dyrektorów i wicedyrektorów szkół, przedszkoli lub innych placówek oświatowych. Może również zainteresować dydaktyków i studentów kierunku zarządzanie oświatą.

9788381609944 W01P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-994-4

9 788381 609944

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)